

Megjelenik minden esztendőben két féle képpel ellátva. Előfizetési ár: Egész évre 6 forint; félévre 3 forint; negyedévre 1.50 kr. Előfizethetni minden postahivataltal és könyvtárral. Hirdetések díja: 4 hasabos petit sor 9 uj kr. Szerkesztői szállás: mézáros utca 2. sz. n., 2-dik emelet. Kiadó-hivatal: barátok tere 7. szám.

Polgári házasság.

(Eredeti beszély.)

(Folytatás.)

— Ismeri önnek elveit kedves férje? — kérdezte a plebános.

Nagymarjainé mosolygott s vállat vont, aztán az ablak felé kitekintett. Ez a kérdés nem volt érdemes válaszra.

— Én azt hiszem, — szólt ismét a plebános, — hogy a polgári házasság korán sínes oly közel, mint ön gondolja.

Az asszonyosság az ott heverő hirlapok közül fölvetett egyet, s a plebános elé tartotta.

— Olvassa fötiszteendő ur! Olvassa benne, hogy az igazságügyi miniszter mit mondott. Itt van, hogy nem sokára életbe lép. Itt van, hogy a házasságot a kormány mint kétoldalu szerződést kívánja tekinteni, mint oly szerződést tisztelendő ur, melyet két fél kölcsönös egyezség útján köt. Ah, tisztelendő ur, ne gondolja ön, hogy én nem olvasok hirlapokat.

— Jó, jó! — mormogta a plebános, — de mégis...

— Boesánatot kérek, — szakította őt félbe az asszonyosság, fölemelkedve ülőhelyéből, — épen most hozták meg a lapokat.

— Asszonyom, olvashatja ön háborítatlanul, — válaszolt a pap, s meghajtva magát, eltávozott.

Nagymarjainé pedig diadalmas arccal járta végig néhányszor a szobát, azután a könyvek közt kezdett turkálni. Keresett valamit, úgy hogy beleizzadt. Megnézte, sokszor átolvasta a Furta Laci által készített könyvrajstromot is, de úgy látszik, nem találta meg, a mit keresett, mert nagyon elégedetlenül rázogatta fejét, s többször mormogta magában: „Nincs! nincs!” Egészen elfáradva ült le, s dörzsölgette homlokát, mintha valamennyi ráncot szét akarna onnan simítani, mielőtt föláll; de végre is csak olyan ráncos homlokkal állt föl.

— Tisztába kell jönom a kérdéssel, — mondta magában oly vágyteljesen, mint egy szomjas ember mondhatja a sivatagon: bárcsak forrást találnék. — Valóban kíváncsi vagyok megtudni, hogy miben áll voltaképen a polgári házasság.

Kiment a szellős tornácra, hol férje épen villás reggelijét végezte el s a lapokat olvasta át. A lapok ott heverték az asztalon szétbontva. Erzi épen az edények elhordásával foglalkozott, Nagymarjai pedig a kopókat szölongatta össze, mert vadászni készült.

„Hogy izlett a reggeli, Gábor?” — kérdezte az asszonyosság. Gábor ur vállát rángatta. — „No csak

elcsuszott. Hát neked hogy izlett a te reggeli?”

— „Egészségedre váljék Gábor. Nekem egy kis izgatottságot okozott az a páter.” — „Váljék egészségedre kincsem.” — „A polgári házasságról beszéltem vele.” — „Úgy nó!” — „De hát ne szaladj Gábor, ülj le egy küssé.” — „Isten neki.” — „Vissza jösz-e ebédig?” — „Nem tudom.”

A nagyszony látta, hogy férje pipára akar

gyujtani, s egész szeretetreméltósággal tüzet adott neki.

— Gábor, ugyan mit tartasz te a polgári házasság felől?

— Ha meglesz, hát jó.

— De gondold meg, hogy annak alapelvei...

No igen, alapelvei, de nemesak alapelvei, de minden részlete....

Páris fölött.

A nemő, ki terem, rettenve ijed fel a vér közt,
Messe üldözik el omladozó falad.
Földünk napja valál, ragyogásod az ég megirigylé,
S üstféléket emelt mennyi arcod elé,
S míg ragyogásodnál népek közörmre hevültek:
— Elborulásodtól gyásba borult a világ.*)

*) Mutatvány az „Athenaeum 1872-re készülő „Nagy Képes Naptárából” — a „Meghasonlott Babylonia” című cikksorozathoz, mely mintegy folytatása lesz a pár év előtt ugyan e naptárban közreadott „Az újabb kor Babylonia” című érdekes ismertetésnek.

— Kicsom, megvallom, hogy nem ismerem. Soha sem foglalkoztam vele. Én beadom szavatolatot a kerületem képviselőjére, s aztán segítsen ő a törvény kicirkalmazásában.

Az asszonyág megesalutva harapott egy piritos kenyérszeletbe, melyet Erzsike lúdszírral áztatott. Tehát férjétől sem nyerhet fölvilágosítást.

— Azt hiszem Gábor, meg kellene ismerkedned a szabadelvű házasság csinijével-binjével, miután...

Itt az anya oldaltekintetet vetett leányára, ki valószínűleg nem is sejtette, hogy a szabadelvűség egyik intézményének népszerűsítésére van hivatva.

Nagymarjai újra fölállt, fűtyentett az ebeknek s vadászatisznyáját csatolta föl. Neje egy pohárka vizes bort ivott s aztán a hírlapok után nyult.

— Gábor, ez barbárság! Így bánni a lapokkal! — kiáltott szétterjesztve az egyik lapot, melyből jókora volt letépvé.

— Bjj no, fidiibusznak téptem le.

Boldogtalan. Ime nézd, eltéptél egy cikket, mely épen a polgári házasságról szól!

Nagymarjai Gábor vállára kapta fegyverét, hosszat fűtyentett, s összegyűlt ebeivel elsieltett. A nagyaszonny pedig dohogott magában, s betüzgette a csonka lapot.

Az ebéd utáni időket Nagymarjainé ismét csak a könyvtárban töltötte, hol ilyenkor néha szenderegny is szokott. Ez időtjárt tette tiszteletét Furta Laci, haza hozván a könyveket. Erzsike — elvégezve a ház körüli dolgot — ekkor már rendszeren anyja mellett ült és közmunkával foglalkozott.

Eljött ma is Furta Laci, illedelmes hajlongások közt, gondosan megfésült fejjel, fűnyes lábbeliben, kezében a könyvvel. Tiszteességes hajlongások közt lépett be, kezét esóolta a nagyaszonnyak, s olvasdozva szoritotta meg az Erzsikét, mely ugyan nem volt sem parányi, sem pedig hófehér, de azért előtte mégis rendkívüli kéz volt, noha nem tudta, hogy e kéz hivatva van a szabadelvűség zászlójára egy csokrot tűzni.

Öcsémuram bizonyára az éji órákban is olvas, hogy ily vastag könyvet már tegnap óta átolvasott.

— Sok szabad időm van, s aztán e könyvet most már harmadszor olvastam. Asztronómiáról szól asszonyom. Parancsolja, hogy fölolvassak belőle valamit?

— Szokásban volt ugyanis, hogy Furta Laci fölolvasson, mi leginkább olyan könyveknél történt, melyekben igen sok volt a latin szó. Ezeket meg kellett magyarázni a tudomány-szomjas nőnek.

A fiatal ember helyet foglalt a nagyaszonny és Erzsike közt. Nagymarjainé egy nagy zöld legyezőt vett kezébe, mert a nap alkalmatlankodott. Voltaképen pedig e legyező védpajzsa alatt szenderegny is szokott. Furta Laci egy kimondhatatlan unalmas fejezetet kezdett olvasni az égi testek fogyatkozásáról, s mivel előre mondta, hogy az fölötté érdekes és böles, a nagyaszonny meghajította fejét, s némán tűrte a tudomány amaz igáját, melylyel szeretett büszkélkedni, de mely oly súlyos volt, hogy csakhamar elnyomta őt, és esőndes szenderegnybe merült a karosszékekben.

Ekkor furta Laci oda hajolt Erzsikéhez, s meg-esóolta kezét.

— Az én eszillagászati tudományom megelégszik az ön szemével; az én engem az ön arcáról mosolyog Erzsi kisasszony.

— Lassabban, anyám meghallhatja.

— Végre is meg kell tudnia.

A leány lesütötte szemét és elpirult.

— Nagyon félek, — szolt Furta Laci, — hogy valamennyi unalmas könyvet mihamar fölolvassok, pedig ezek az én imádságos könyveim, melyek boldogsághoz juttatnak.

Nagymarjainé megmozdult. Furta Laci monoton hangon olvasni kezdett az égi testek egymáshoz való távolságáról.

— Szörnyű messzeség! — hallatszott a nagyaszonny hangja, s a szék támlájára hajtva fejét, tovább szenderegny.

A Furta Laci gyors, pergő olvasása úgy tetszett neki, mintha távoli zsiabongás lenne, mintha ezerek hangjának egybeolvadásából származnék. Aztán látott nagy néptömeget, fölruházva mindazon attributumokkal, melyeket festők szoktak használni, ha a szabadság allegóriáját festik. Látott magasán szálló sasokat, melyek baglyokat üldöztek; látott az emberek kezében lietori vesszőnyalábokat, látott szóttört bilincseket, lobogó zászlókat mindenféle föliratokkal. Látott egy csoportot, mely élénken beszélgetett. Kívánsi volt megtudni, hogy mit beszélnek. A mi először megütötte fülét, az saját neve volt. Őt dicsérték, mint fenkölt szellemű, nagytudományú nőt, mint az előítéletek ostromló hárcosát. Aztán ez a csoport mind egy másik ünnepélyes csoportra mutatott, egy lakodalmi menetre. Ott látta leányát menyasszonyi ruhában. Megértette rögtön, hogy polgári házasságot ünnepelnek. Látta aztán önmagát is fenséges szigorú arccal, körilyéve a haza jobbaitól, kik egyenkint üdvözölték, s fennen hangoztatták, hogy diadalra segíté a jó ügyet, mert elől járt és példát nyújtott. Majd egybefutott előtte minden. Jött a eseléd, s hírlapokat adott át, melyek közül egy sem volt fidiibusznak elhasgatva. A mint kezébe vette, mindjárt saját nevét látta mindenikben. Egyikből olvasta: „A fenkölt szellemű Nagymarjainé (van-e, ki ne ismerné nevét?) az első közül való, ki a polgári házasságra jó példát adandó, egyetlen leánya házasságát (nem törődve a legszörnyűbb eselszövényekkel sem, mert a kiválasztott szellemek minden fölött diadalmaskodnak) az új intézmény törvényei szerint kívánta megkötetni. Sok ily magas törekvésű anyát adjon isten hazánknak!“ Igen, ott volt ez a hírlapokban.

Már elhangzott a zsiabongás, eltűntek a lapok, az álom tündére letörülte a tábláról a varázsló színeket, melyeket oly esábitón vetett oda, s a nagyaszonny esőndes mámor ringatta karjai közt.

Furta Laci eszalatt egészen Erzsike közelébe húzódott, s édesdeden suttozta. Később bátorságot vett magának, hogy megölelje, azután pedig meg is esóolta.

— Mi volt ez? — hangzott a nagyaszonny szava, s kényelmesen nyújtózni kezdett.

Erzsike leírhatlan zavarban, lángpirosan ugrott föl, Laci zavara is nagy volt, s kétségbeesetten nyult a könyv után, de a míg kitarfa, Nagymarjainé ismét megszólalt:

— E látvány, oh e látvány!

Erzsike elfutott, Laci pedig az égre tekintve, oman várta a segélyt, mert meg volt győződve, hogy semmiféle unalmas fejezet fölolvassása sem segíthet többé helyzetén. Ott állt a szoba közepén, a könyv lapjaira számarfüleket gyűrögetve.

Néhány pillanat kellett hozzá, míg a nagyaszonny álom okozta mámorára egészen szétoszlott, s tudatára jutott a különbségnek, mely az álom és való közt van.

— Asszonyom, — hebegette a fiatal ember.

— Hagyja abba ön az olvasást.

Laci sóhajta tette le a könyvet. „Örökre, örökre abba kell hagynom!“ gondolta magában.

— Legyen szíves helyet foglalni közelemben, — folytatta Nagymarjainé.

Lacinak úgy tetszett, mintha az ítélő bíró szavát hallaná, ki azt mondja: a tárgyalás megkezdődik. Úgy tetszett, hogy a vádlottak padjára áll le.

A nagyaszonny igen is gondolkozónak látszott. Összeredőzte homlokát, s merőn tekintett maga elé. Most is azzal tételődött, hogyan értesülhetne teljes részletességgel a polgári házasság intézményéről. Furta Lacit szemelte ki, hogy ő adja meg a kellő felvilágosítást, s valahára megtudja: miben áll voltaképen az a sokat emlegetett polgári házasság. Furta Laci pedig így látva őt, gondolta

magában: „nagyon szigorú bíráim lesz.“ Fő lötte bánta, hogy megésóolta Erzsikét, noha az olyan gyönyörűség volt.

— Öcsémuram, fontosnak tekinti ön az állam- és családélet kötelmében a házasságot?

E cikornyás kérdésre Furta Laci összerendült. A vallatás ugyancsak erős szerek alkalmazása mellett kezdődik.

Hogy ne tartanám asszonyom! — felelt akadozva és szívdobogva.

Foglalkozott ön már a házasság eszméjével, jogi szempontból?

Jogi szempontból! Ez valószínűleg törvényszék. Jogi szempontból: ez nem jelenthet egyebet, mint hogy jogtalanul esóolta meg Erzsikét. Gondolta tehát magában, hogy itt legtanácsosabb lesz ösztönte vallomást tenni.

— Bizonyynal foglalkoztam asszonyom több-féle szempontból. Foglalkoztam négy szemközt is. Bevallom asszonyom, hogy nemcsak foglalkoztam, de meg is öleltem. Boesánatot kérek, de a szívem, a szívem... Én szerelmes vagyok, drága asszonyom, mint bizonyynal szerelmes volt az ön férje: tekintetes Nagymarjai ur, midőn kegyedet asszonyonémom nőül kérte. Itt szóba sem jöhet jogi szempont, mert a házasságra mindnyájan jogokat öröklünk. Jogunk van, mihelyt szerelmesek leszünk, és viszont szeretetünk.

De Furta ur...

Semmi egyéb asszonyom, csak egy kis tüheveskedés, s ellenállatlan vágy a boldogság után. Erzsi kisasszony oly szép, oly kedves...

A nagyaszonny meglepetve tekintett Furta Lacira.

Komolyan beszél ön?

— Esküszöm asszonyom, hogy nekem csakis komoly szándékaim vannak. Én nem vagyok esábitó. Régen szeretem Erzsi kisasszonyt, s egyetlen vágyam, hogy nőül vehessem. Erzsi kisasszony szintén szeret engem.

— Mit hallok! — hallatá a nagyaszonny a meglepetések emez irodalmi és szimpadi stereotíp kifejezését.

— És én ezennel megkérem Erzsi kisasszony kezét.

Nagymarjainé a beszélgetés e váratlan fordulata zavarba hozta. Furta Laci látta ingadozni a szigorú bírót, ki most hátra vetvén magát a karosszékekben, a meglepetés jelöl fejét esóvalta, mint egy jegenye esóválja sudarát, ha kissé erősebb szél fú. Vádlott csakhamar észrevéven a helyzet megváltozását, sietett azt hasznára is fordítani, s védelmi állását elhagyva, hevesen oda rohant a nagyaszonnyhoz, és ajkához szoritván annak kezét, fölkiáltott:

— Asszonyom, én tudom, hogy nem tagadja meg tőlem Erzsi kisasszony kezét. Engedje addig is, hogy az ön kezét megésóolhassam.

A nagyaszonny engedte, s ez előlegezett kéz megszorította a fiatal emberét.

Őn derék ember öcsémuram, s e mellett felvilágosodott fő is.

— A mi a főt illeti, arról e pillanatban nem tudok számot adni, de a mi a szívet...

— Jól van, jól. Azonban önnek határozottan kell nyilatkoznia.

— Azt már tettem asszonyom.

— Elttem kell nyilatkoznia. Ön nemde liberális?

A legnagyobb mértékben.

Barátja a polgári házasságnak?

— Helyzetemben mindenféle házasságnak barátja vagyok.

— E szerint lesz türelme addig várni, míg a polgári házasság életbe lép.

— Addig? Hisz az soká lesz!

— Az én válaszom a következő: — szolt szigoru hangon a nagyaszonny, és fölemelkedett a karosszékből: — Erzsike az ön neje lesz, de csak polgári házasság utján.

— Kész vagyok vele oda utazni, hol a polgári házasság már életbe lépett.

— Meg kell várni, míg itt lép életbe. Bizony, bizony mondom, hogy eljő az idő.

Purta Laci semmi ellenvetése nem használt.
(Folyt. következik.)

Az építészeti műstylusok népszerű ismertetése.

II.

A kereszténység, midőn nyilvános lételehez utat tört magának, úgy a népek művelődésére, mint pedig az építézet fejlődésére nézve egy új korszakot alkotott. — A kereszténység legelső korszakában a római bazilikát vették mintául, az isteni tisztelgetnek szánt építményeknél. Midőn a hatalmas római birodalom a IV-dik században a keleti és nyugati részekre oszlott, a keleti birodalom székhelyén, Konstantinápolyban, egy új építészeti stylus merült fel, mely *byzanti építészettnek* nevezetik. — Ez könnyen fölismerhető, kupolák, félkörívrrel zárt ablak- és ajtó-nyílások által. — Ily izlésben emelkedik a nagy Constantín által épített Sómia templom (jelenleg Hagia Sofia — mecset), hol különösen drága malachit- és márvány oszlopok, és a márványozsák alkalmazását is látjuk.

Konstantinápolyt a törökök által történt elfoglalása után a byzanti izlés részint Olaszországban, nevezeten Velencében a szent Márk templomán, részint pedig Oroszország keleti részén hódított meg egy ideig. Moszkvában nevezetesen Wasil Blagoini nagyszerű és gazdag kiállítású dómjában lelte fejlődésének, de egyszerűsége hanyatlásának időpontját. A byzanti izlésnek két mellékágát képezi az *arab* vagy *mór* építészeti stylus, mely különösen Spanyolországban a híres Alhambrában legimpozánsabb megoldását nyerte, — és a *muzlim* építézet, mely karesu oszlopok, patkóalakú boltívek s főleg díszítési tekintetben a szőnyegmintát utánzó arabeskek által nevezetes.

Midőn a népvándorlás a római birodalom korhadt építményét szétrombolá Franciaországban, Nagy Károly alatt, a műépítézet lényeges szerepet venni volt hivatva; ott gyűjtettek az antik műépítézet megmaradt romjait. A X-dik század tehát a középkor művészetének kezdőpontjává tekinthető. S így származott az ugynevezett *román építézet*, mely a római művészet maradványait felhasználta csak hogy nem oly egyszerű szerkezetben, mint a rómaiak, hanem inkább fantastikus alakzatokkal díszítve. A román izlés félkörívrű ajtó- és ablakvezetek, fallisenak és consolák jellemzik. A falak tetemes vastagságúak, mivel a boltozat oldalnyomása egészen a falra nehezülvén, ezen nyomást csak is a fal vastagsága semmisíthette meg.

A román izlés legnevezetesebb műemlékei a bonni Münster, továbbá a worms dóm, sőt hazánkban is találatnak ezen műizlés fénykorából való maradványok, például a zsámbéki és szentjaki templomok, valamint a pécsi, lébényi templom, és a szépeki káptalani dóm nyugati része.

Megjegyzendő, hogy a román izlés úgy, mint minden stylus, azon ország jellegét viseli magán, a hol kifejlesztődött.

Az első keresztény világ ellenszennvel viseltetett a szobrászat iránt, de azért templomainak dús ornamentatíójáról — mihelyest szeret tette, — nem akart lemondani; felkapta tehát a színes ábrázolást a laposon, a síkon; eleinte mozaik műben, később falra festett képekben, mely utóbbi *fresco*-festészetnek nevezetik. A frescot olasz nyelven azért hívják így, mert a színek a még nedves vakolatra (*fresco frisset* jelent) tétetnek, s e vakolat a festéket magába szíván, ez mélyebbre hat, és tartósabbá lesz. — Románkori falképek, — kivéve nemrégiben a szépeki dóm román falrészén talált nevezetes történeti falké-

pet, — magyar emlékeinken ritkán fordulnak elő.

Alig létezett hajdan festetlen templom és ez nagyon jól összeegyezik amaz észrevétellel, miszerint a serdülő művelődés egyszerű ábrázolást nem tűr, hanem a teljességet követeli, a szín alkalmazását is ide érte, régi görögök még márványoszlopaikat is színezték.

A román styl nem ment át rögtön az ugynevezett csücsüves vagy gót izlésbe, hanem egy új — e két styl sajátosságait és formáit összekötő — stylus fejlődött, melyet *átmeneti stylusnak* neveznek. Hazánkban e korszak a XIII-dik századra esik s ez időből egy igen szép s minden részében határozottan teljes templom maradt reánk, t. i. a kassai sz. Mihály kápolnája, melynek berendezése megfelel az átmeneti korszak jellegének. Az oszlopok és pillérek még oszlopfejekkel vannak ellátva, valamint a díszes részletekben és földomborműveken még nyers, józan conceptióval és kivittel találkozunk. Később a XIV-dik és XV-dik században az ugynevezett csücsüves vagy gót építészeti stylus keletkezett, mely különösen karesu oszlopai, magas és csücsüvel zárt ablakai s egyáltalában fölfelé törekvő magas, nyulánk méretei és arányai által kivívta magának a *középkori classikus styl* nevet.

A csücsüves vagy német építészeti stylus ott fejlődött leginkább, hol a german elem túlsúlylyal bírt. Csücsüves dómjainkat is legtöbnyire a magyar királyok alatt bevándorolt német és szász gyarmatosok s polgárok építették. E styl leginkább Németországban érte el fejlődésének fénykorát, és pedig a XV-dik század elején.

A XIII-dik század sociális forradalmán kívül, leginkább az *építő-társulatok* (melyekből később a szabad közművesek társulatai fejlődtek) — lendítették sokat a csücsüves izlés fejlődésére, művelődésére és terjesztésére, miután a gót styl szerkezetének titka társulatról társulatra vitetett át. Ez építő műhelyek, vagy építő-társulatok valószínűleg már az átmeneti korszakban keletkeztek, a hierarchiai befolyások egyensúlyozására. Mily morális törvények kapcsolóttak egybe az építészeti eszközök alkalmazásának tanításánál, erről a következő, néhány eredeti s még a XV. századból származó német vers tesz tanubizonyosságot. Ugyanis:

Zirkels Kunst und Gerechtigkait
On Gott nymand onleit (ausführt.)

Die Wag ist gar hoch zu loben.
Sie zeigt an den rechten Globen,

Das Winkelmaas hat Kunst genug,
Wenn mann es brauchet an Ortes Fug.

Der Maasstab lehrt des Raumes Theil,
Theil d' Zeit ein, das ist dir zum Heil.

Ein Baw von Stuhl von Stein und Eichen
Darf langer Zeiten Sturm nit weichen;
Ein Baw, der auf dem Glauben steht,
Vergeht, wenn Ewigkeit vergeht.

A góth építézet remekművei: a kölni, straszburgi, amiens, a párisi Notre Dame, a bécsi szent István dómja, és hazánkban a góth stylnek mintegy gyöngye, a kassai szent Erzsébet dómja.

Olaszországban a csücsüves izlés soha sem jutott teljesen érvényre, mivel az olaszok soha sem tudtak vele megbarátkozni; így a gót stylus szerkezetet soha, hanem csak annak díszítmenyi részleteit használták. A milánói dóm csak tetemes nagyságáról, és márványának vakító fehérségéről, de nem aesthetikai szépségéről nevezetes.

A gót styl az üvegfestészetet nagyban előmozdítá, miután a magas gót ablakok szőnyeg mintákat utánzó színes üvegekkel rakattak ki; bár e színsokaság kissé háborítólag hat a nézőre, mind emellett is a színpompá nagy hatása.

A keresztés háborúk ideje alatt a gót izlés fénykorakát élte. A középkor buzgó hite, mely

nélkül azok az óriási és bámulatra méltó nagy építmények soha sem keletkeztek volna, a szent sír vesztesége után tetemesen lelohadt. A reformatio korszakában a gondolkodó építézetek figyelme azon időviszonyokhoz fordult, melyben Krisztus — az emberiség megváltója — élt. A római műemlékek újra fölmérettek, lerajzoltattak, tanulmányoztattak és utánoztattak, s ezen utánzást az építézet újjászülésének tekintve, egy új építészeti irány keletkezett, mely e szerint *renaissance*, vagy újjászülött építészeti stylusnak nevezetik. Különösen Olaszországban, mint a római műemlékek honában, a XVI-dik század kezdetén fejlődött ki gyorsan s ekkor épült Rómában a világhírű szent Péter dómja hatalmas kupolájával Michel Angelo által.

A renaissance izlésnek fénykorából való a heidelbergi palota, későbbi a párisi tuillériák egy része, a Louvre, és a londoni sz. Pál dómja.

A renaissance izlés későbbben, — nevezetesen a XVII-dik század vége felé, — fölösleges cirádák, görbe vonalak és síkok, továbbá csavart oszlop-törzsek, s azon körülmény által, hogy a díszítések és festői hatások a szerkezeti szépség feláldoztatott, átment az ugynevezett baroque, rococo, és copf izlésbe, mely izléstelen építészeti irány francia földön XVI-dik Lajos alatt érte el tetőpontját.

A folyó század új Caesarja birodalmát antik szabás szerint szervező. E kor művészetében a nemzeti jelleg hiába keresnők. Napoleon császár parancsolt és a művész engedelmeskedett. Így keletkezett az ugynevezett *imperial styl*. E korszakból való a párisi St-Madelaide-egyház, melynek külseje gyönyörű antik görög izlésű, míg belseje inkább Caracalla földúrhoz hasonlít.

Az újabkori építészeti stylusnak nincs semmi, vagy csak kevés eredetisége, hanem a régi formákat az újabb kor igényeinek kielégítésére használja föl.

Berlinben Schinkel tanár a régi görög antik izlést viszonyainkhoz mérten eredménnyel alkalmazta, valamint Klenze Münchenben a román, Heidelberg Stuttgartban, továbbá Schmidt tanár Bécsben a gót izlést elevenítő föl. A franciák különösen a régi római stylust használják sikerrel.

Uj építészeti styl a szó szoros értelmében nincs!

A művészetek *közösséget* teteleznék föl. Szükséges volna, hogy a nemzetek mind politikai tekintetben egyek lennének, mind pedig vallásilag nem annyira szétforgásoltak. „Mi a szent?” kérde Göthe és felel rá: „a mi sokakat összeköt.”

És épen ezen hatalmas, az egyéneket összekötő szellemi káposc hiányzik, bármennyire is sóhajtozunk az elmult idők vallási lelkesedése után, az érzelem és gondolat kibékítése után.

Talán legjobban tesszünk, ha a meglévő styleket, mindegyiket a maga helyén, alkalmazzuk; a diadal kapuit dómiai, a művészet csarnokait és színházakat jóniai, a templomokat a keresztény és román, a palotákat a kiképzett renaissanceban, a fővárosi templomokat pedig góth szellemenben építjük.
Mykorszky Viktor.

Az Eszterházy-képtár.

II.

A képtár, úgy a mint jelenleg rendezve van, 636 darab olajfestményből áll. Van még kiállítva néhány aquarell, kézi rajzok, metszvények mind jeles művészekről. Parányi mutatvány ez ama nagy és fölötté becses kézrajzgyűjteményből, mely a helyiség szűk volta miatt nincs kiállítva.

A festmények következőleg oszlanak szet: Ó-német iskolából 22, német iskolából (köztük a magyar Kucevsky is) 38; francia 56; hollandi s németalföldi 283; olasz iskolából 172, spanyol 56; újabkori festők 12.

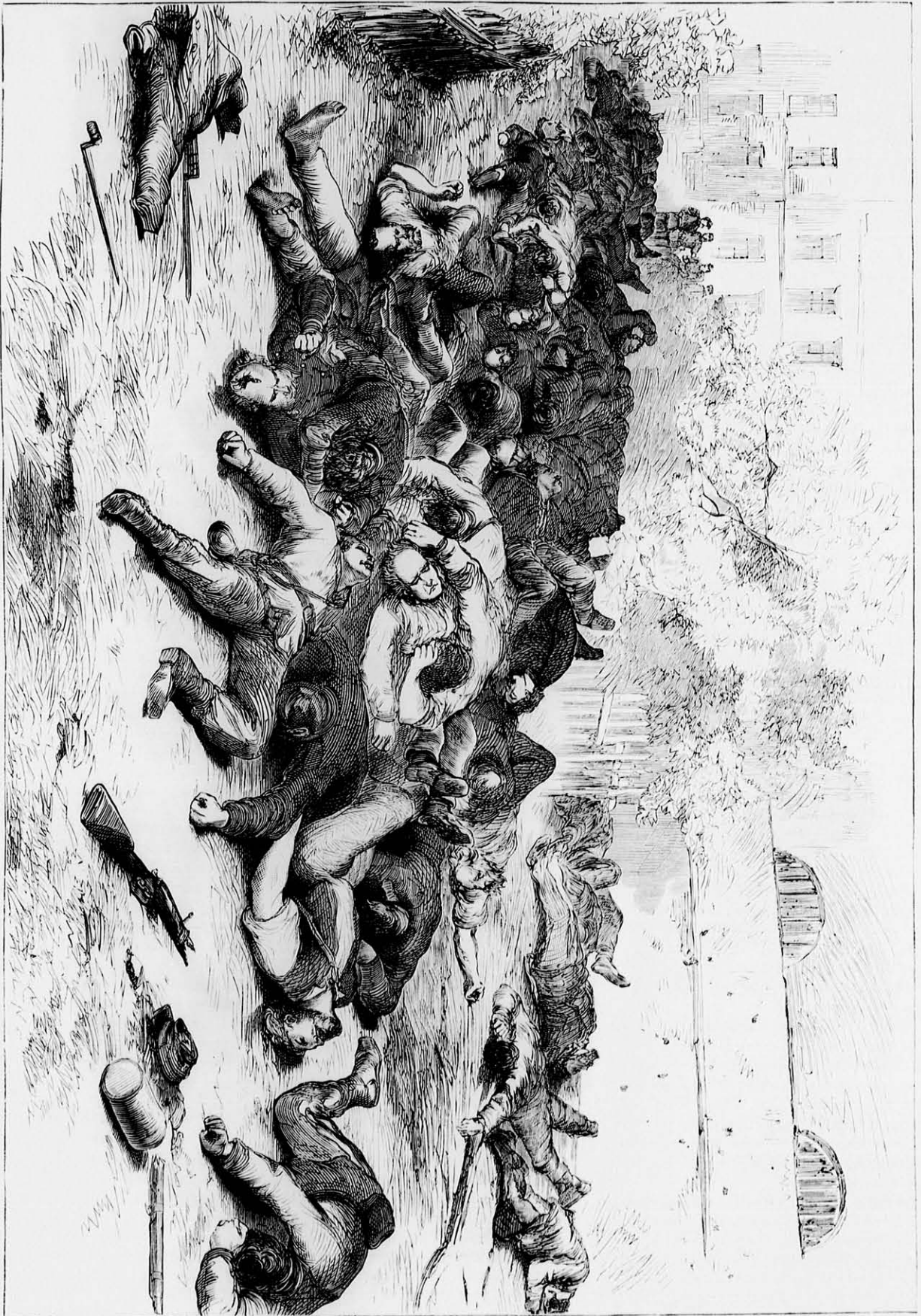
A képtár helyisége az akademia palotájának második emeletéből egy kis részt, s a homlokzatot képező kiemelkedő harmadik emeletet egészen elfoglalja. A második emeleten öt nagyobb terem

(kettő egészen kézi rajzokkal telve) és három kisebb terem van. Innen közvetlenül lépcső visz föl, s még hat termet töltenek be a műkincsek.

A képtár hetenkint háromszor áll nyitva: vasárnap, szerdán és pénteken. A fölmenet az akade-

levőktől, mint eléggé kitűnik ama két képből, melyeket mult számunkban közöltünk.*) Itt a termek még oldalról, a Duna felől kapják a világosságot, s négy termen át caryatidok közt fut végig egy szabad folyosó.

ból való művészekről valók, s a kiválóbbak közül találkozzunk itt Claude Lorrain pompás tájképeivel, Poussin Miklós nemes izlésű műveivel, Vouet, Moses Valentin (kiknek működése adott lendületet a francia festészetnek), Stella, a keces Greuze,

A La Roquette fogház udvarán lemeszarott foglyok.

mia fő bejárásánál, a pompás lépcsőházon át s a fölépőszeten történik.

Az első terem, melybe lépünk, a francia festészet műveit tárja elénk. E terem építészeti styl tekintetében különbözik a galleria második emeletén

A francia festmények a XVII és XVIII század-

*) Megjegyezzük azonban, hogy tévedésből multkor számunkban a képtári rajzok aláírása föl való eserlve. A felső kép volt az olasz művek csarnokából, s az alsó tün-teti föl francia művek toimit. Szék.

Le Brun, Le Sueur, Bourguignon híres csatafestő, stb. képeivel. Ez osztály kitértőségét Claude-Lorrain nagyszámu festményei képezik.

Az újabb német festők képviselése kevésbé jeles, míg az ó-német úttörők festményei igen érde-

kesek, s bizonynyal mindenki figyelmék felkötik a XIV. XV. és XVI századból fennmaradt freszes, távlatnélküli, de eleven színezésű bibliai, vagy arcképek Van Eyektől (ki voltaképen a flandriai iskola alapítója s nem német), Dürentől, a két Cranachtól, leideni Lukástól, Scheufeleintől, Holbeintől stb.

Az újabbkori festőkre (kik közt Waldmüllertől, Molnár Józseftől és Borsostól is vannak képek) egy futó pillantást vetve, a németalföldi iskola művészeinek nagy csoportja következik, képviselve igen kitünő művek által. Ez oly teljes gyűjtemény, melyből egészen megismerhetjük a német alföldi festészet jellegét, mely nem tudott soha a kellő magaslatra emelkedni, s még oly nagy tekintélyek is, mint Rembrandt, Rubens, Van Dyk nélkülözik a méltóságjelést, az ihletszerűséget, s vallásos és történelmi ábrázolásikon is bizonyos életképies köznapiság tűnik föl.

De a kedély és humor játszságát mutatják az életképek még akkor is, ha a legalantibb epizódokból visznek egyet-egyét a vászonra. Brouwer, Van Ostade korhely jelenetei ép oly életteljesek, s humorgazdagok, mint a válogatásb ifj. Tenier Dávid nagy technikájú művei. A mi pedig az arcképeket illeti, azok kifejezése, hő színezése magasan álló mintákat mutatnak.

A változatosság nagy ez iskolában. Vallásos és történelmi tárgyak, tájfestmények, életképek, tengeri jelenetek, arcképek, esőndéleti festmények, állatfestmények, virágok stb.

hatását, mely az emelkedett művészet jellege. Az ideális szépség, a formatökély, a színek életteljesége, összhangzata, s a csoportok beszédessége egész lényünket megragadja. A szentek arcain

Vinci, Dolci, Domenichino, Tintoretto, Giulio Romano, Reni Guido, a három Caracci, Tizian, Veronese, Salvator Rosa, Bellino, Bassano, Palma, Francia, Da Volterra, Perugino, Pinturicchio, Caravaggio, Canaletti, stb. neveivel találkozunk.

A festmények szintén változatosak, de legtöbb a bibliai tárgyú.

Az olasz képek nagy része egy teremben van egyesítve a legfelső épület-rész közepén, melyet minden oldalról hosszukás tervek vesznek körül, mindannyian felülről nyerve a világosságot. Egyik rajzunk ezt a termet mutatja be, s ha hozzáveszjük a mult számunkban az olasz képek csarnokáról közölt kép belső termét, az egész helyiség előttünk áll.

Mind négy oldalán ajtóknak, s ezek fölött (valamint a többi ajtó fölött is) egy-egy kitünőbb név van márványba vésvé. Egyik ajtó az udvar felőli félkör alakú terembe vezet, hol a képtár oly nevezetes spanyol gyűjteménye látható.

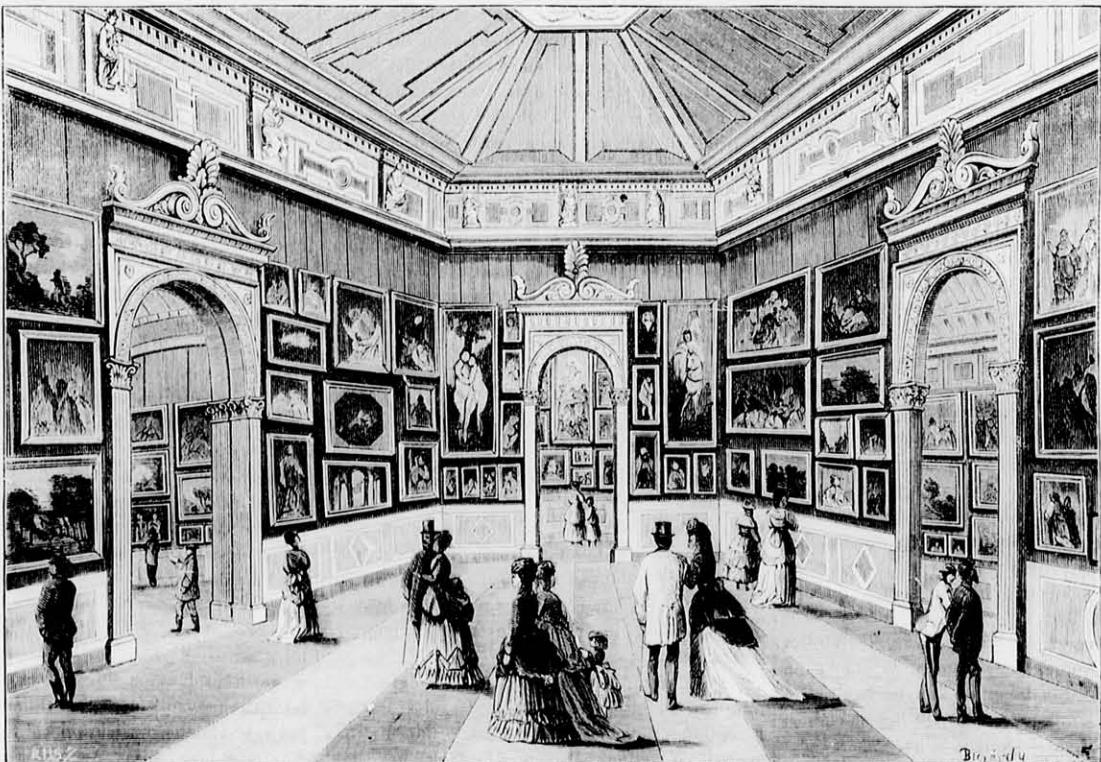
A spanyol művészet szerencsésen egyesítette az olasz idealismust, és a németalföldi naturalisztikus irányt. Az emelkedettség nincs itt, mely az olasz klasszikusokat páratlanná teszi, de a németalföldi iskola életképies köznapisága is száműzött. A mi mindenkinnek szemébe ötlök, az a báj és kecs, mely a női alakokról mosolyog felénk.

Murillo nyolc nagy és kitünő festmény által van képviselve. Ezek Máriát, a szent családot stb. ábrázolják; de vannak életképek is, többi közt

Az Eszterházy-képtár munkeséinél, III. Dávid Góliáth fejével Domenichinótól.

ott van az a szokatlan kifejezés, melyet csak az ideális művészet lehelhet rá. Madonnáik női arcuk, de mily kifejezéssel. Martyrjaik szenved-

Eszterházy-képtár. A nagy terem.

folytonos tarkasága váltja föl egymást, s ezeket képtárunk a legjelesb mesterektől mutatja föl.

Az olasz művek csoportjának benyomása alatt kezdjük ismerni azon fenség és ihletteljesség

nek, de mennyi méltósággal! A költészet és ízlés áll őrt a festészet klasszikus korában.

A mint hirtelen beletekintünk a lajstromba, Coreggio, Rafael, Ghirlandajo, Leonard da

egy rendkívüli szépségű, mely egy korezmában táncoló parasztokat ábrázol. Finom humora abban nyilatkozik, hogy nehézkes alakok, súlyos facipőben tipogik a pergő fandangó-táncot. Látnunk itt

műveket Velasquez-től, Ribaltától, Spagnoletótól, Canotól, Zurbarantól, Vargastól stb. A szevillai, madridi s valenciai iskolákat mind gyönyörű művek ismertetik meg velünk.

A rajz- és metszvény-gyűjtemény — mint már említettük — nincs kiállítva. Ezek száma: metszvényekből karton 23,570, más lap-darab 53,917; kézi rajzokból karton 1659, lap-darab pedig 3545.

Végül még pár sorban szólunk azon festményről, melynek másolatát ezuttal bemutatjuk, s mely *Domenichinotól* Dávidot ábrázolja Goliáth levágott fejével. Domenico Zampieri (másképen Domenichino) egyike a hírneves olasz festészeknek, s a természet kezes utánzásában, az erőteljes színezésben tűnt ki. A bolognai iskolába tartozik, és 1582—1641 közt élt.

Az itt másolatban közlött festmény a nagy teremben (XIII. dík terem) a 31. dík szám alatt látható.

A La Roquette fogház vérfürdője.

A május 22—26. díki párisi rémnapok alatt a La Roquette fogháznak is nevezetes szerep jutott. Ez új Bicêtre-nek is nevezett fogház a La Roquette utcában fekszik, mely a Bastille-tértől a Père la Chaise temetőbe vezet, s a vizsgálati foglyok, valamint a rövidebb időre elítéltek letartóztatási helyéül szolgált. Erős és a célnak megfelelő kényelmes épület, mely a császári kormányzat különös gondjainak örvendett. A commune elfogtatván a párisi érseket, a legfőbb törvényszék elnökét, Bonjeant s másokat úgy az egyházi, mint a világi rendből, mint kezeseket, a versaillesi közeledése alkalmával a Conciergerie és Mazas fogházakból, mind a La Roquette-be hozatta őket, mint a mely Páris keleti végén fekszik, s a város bevételé esetén erre kerülhetett legkésőbb a sor. A kitűnőbbek, mint a párisi érsek is, itt végeztettek ki május 24-kén, s a többiekét azután 26-kán a szomszéd Père la Chaise temetőben lötték föbe. De ezzel még nem ért véget a La Roquette udvarának szomorú szerepe. Másnap, 27-kén, a sorhadi csapatok elfoglalták ezt a városrészt is, s az elfogott kommunistákat a La Roquette udvarán lötték halomra.

Borzasztó volt e vérben ázott hullákat látni, írják szemtanúk. A kit fegyverrel kezében fogtak el, vitték az udvarba, a falhoz állították, s a nélkül, hogy csak nevét is kérdezték volna, lelőtték, kevés gondot fordítva arra, hogy a lövések halálosak voltak-e, mert ha nem, ott hagyták vérében fetrengni a hullák közt, míg később érkező katonák szuronydöfessel vagy puskaaggyal véget nem vetettek a kínlódásnak. Mikor aztán nagyon szaporodott az elfogottak száma, mitrailleust hoztak elő, s ezzel könnyítették véres munkájukon. Az udvar utójára el volt öntve vérről. A tiszték azzal mulatták magukat, hogy kiválogattak maguknak néhányat előlegesen, s a többi szemé láttára sajátkezüleg lötték le.

E vérengzést a kommunisták semmiféle kihágásai nem indokolhatják. Barbarismus volt ez, mely szégyenfelt a versaillesiak győzelmén. Ma már, egy hónappal ez események után, mindenki higgadttabban ítél, s különösen a petroleummal való gyújtogatás mindinkább a versaillesiak által kitalált mesének bizonyul be. Az ő golyóik épen úgy gyújtottak, mint a communéi.

A La Roquette fogház pedig, mely leginkább megérdemelte volna, hogy rommá legyen, épen maradt, s szomorú emléke lesz annak, hogy mire képes ragadni a vak szenvedély és bosszu embert ember, s hozzá franciát francia ellen.

Mikor fedezték föl voltaképen Amerikát?

(Vége.)

II.

Erik fia, Leif, alkalmilag Norvégiába hajózott, hol akkor Trugger Olaus uralkodott, s ez előtt

magasztalólag beszélt az apja által fölfedezett új tartományról. A király, ki már fölvette a keresztény vallást, Leifot is taníttatta ebben, aztán megkereszteltetvén őt, kívánta, hogy a neophita töltsen a telet udvarában. Nyáron aztán a fiút visszaküldötte atyjához Grönlandba, papot is adván mellette, ki Eriket és népét áttértené. Leifigen veszőlyes utazás után szerencsésen érkezett haza, atyja azonban rosszul fogadta, mert idegeneket is hozott magával s ezeknek megmutatta az utat azon országba, melyet ő maga számára akart megtartani. Ez idegenek a papból s néhány szegény matróból állottak, kiknek hajója tönkre mentén, már az árboera kapaszkodva várták halálukat, midőn Leif megkönnyörülvén rajtuk, őket föl-szedte. Leif ezt elbeszélte apjának, eleje természetesen az emberiség kötelességeit s így megszéli-dítette őt. A mi a tisztelendő atyát illeti, Leif atyjának ez iránt való ellenszenvét annyiban legyőzte, hogy ez belégyezett a papa hallgatni s hogy végre mind magát, mind a vele együtt kívándoroltakat megkereszteltette. Nem sokára szent Tamás tiszteletere szentelt zárda is állott a tengerparton. Grönland évenként 2,600 font rozmar-agyart küldött Rómába s külön püspököt kapott, ki a dortheminak volt sufragannusa.

Herjulf, egyike az elsőknék, kik a vörös Erikkel együtt Izlandból Grönlandot megtelepítették, egy Björn vagy Bjarne nevű bátor, ügyes és vakmerő fiúval volt megáldva, ki idejekorán szerzett magának egy nagy hajót s azzal azon utakat tette, melyek idő folytán rablókalandokból rabló- és kereskedelmi kirándulásokká váltak. Midőn Herjulf Grönlandba telepedett át, Björn épen Norvégiában volt. Midőn 1000-ben hazatérve, Izlandban horgonyt vetett, s megértette, hová költözött ki apja, azonnal ismét föl-szedette horgonyát s hajója orrát nyugatnak fordította, „mert — úgy-mond — a telet, miként már megszoktam, apánál akarom tölteni.”

Hanem sem Björn, sem hajóainak egyike sem ismerte a nyugati tengert s magáról Grönland fekvéséről is nagyon határozatlan fogalmuk volt. Nem esoda tehát, hogy az Oceánon való három napi vitorlázás után nem tudták, hol vannak. Miután a végtelen vizezeten sok nappal és éjjel keresztül előrehajtottak, végre szárazföldet pillantottak meg. Hanem ezen nem látszottak havasok, jégsíklók s ezért nem is lehetett Grönland; nem is Grönland volt ez, hanem azon északamerikai partvidék, mely számos évszázad mulva Uj-Skóciának nevezetett el.

Egészen helyesen következtetve, hogy Grönlandnak sokkal inkább északon kell fekvőnie, Björn a partok hosszában északnak tartott s a később New-Foundlandnak és Labradornak nevezett szigetek mellett elhaladva, szerencsésen ért Grönland déli csuesához.

Ha tehát Grönlandot nem akarjuk számítani, akkor *Herjulfson Björn volt Amerika első fölfedezője s pedig a genovai Kolumbusnál ötszáz évvel előbb.*

Björnek Grönlandba hozott azon híre, hogy délnyugaton terjedelmes szárazföld van, sokan kíváncsiak lettek a tett fölfedezést tovább folytatni. Mindenek fölött a vörös Erik fia, Leif vágyott ezen kalandok után s 1001-ben a Björntől megvásárolt hajón ennek és még más huszonegy társának kíséretében csakugyan tengerre szállott.

Leif és társai szerencsésen, hanem megfordított irányban követték Björn útját. Legelőször New-Foundlandot érték s ezt számos lapos köve miatt Hellulandnak (Kölemez földnek) nevezték. Tovább evezve délnek, alacsony, erdővel sűrűn benőtt partvidéket értek s ezt Marklandnak (Erdős földnek, ma Uj-Skócia) keresztelték. Még tovább is délnek tartva, innen éles északkeleti széllel Nantucket szigethez jutottak, mely a szárazföldtől keletre fekszik. Belé eveztek a Montaug-öbölbe s innen a Taunton-folyó torkolatába,

s aztán darabig még fölfelé haladva, kiléptek a szárazra.

Nevezetes véletlen, hogy Erikson Leif és társai 1001-ben ugyanazon helyen, vagyis a Cod-foknál pillantották meg legelőször az amerikai szárazföldet, hol a puritán kívándorlók első csapatja, az Egyesült-Államok alapítói 1620. nov. 9. kén szintén először látták meg a nyugati új világot. Csak kikötőhelyük nem volt ugyanaz. Mert a „Májusi virág” puritán utasai, kik hajójuk kajütjében 1620. november 11-kén a tengerentuli világnak s egyszersmind az újabb történelemnek első demokratikus alkotmányát szerkesztették, belé vitorláz-tak a tágas Cap-Cod-öbölbe s azon kis révnél vetettek horgonyt, melynek partjain azonnal föl-építették Uj-Plymouth falházait, míg Leif és társai Nantucket és a száraz föld között a Montaug-öbölbe evezve, a Taunton-folyón fölfelé vitorláz-tak.

Az enyhe éghajlat, a buja legelők, a remek erdők, a bőséges édes vizek s azok számos halai által kellemesen lepötvén meg, a kalandorok el-határozták, hogy a Taunton mellett fognak kitélni: hajójukat tehát a partra huzták s gunyhókat tákol-tak össze. Erre azután bekalandozták a körülfekvő vidéket, hogy annak minemőségét kikutassák. A kalandorok egyike, Tyrker nevű német ember, egy napon társaitól eltávolodott, éjjel azonban ismét rájuk bukkant s pedig oly örömteli hangulatban, miként egészen elfelejtette, hogy társai nem tudnak németül, mert ezekhez ily nyelven beszélt. Társai már tartottak tőle, hogy talán megbolondult, hanem ő csakhamar megmagyarázta nekik izlandi nyelven, hogy bor-ágra s szőlőfürtökre talált. Ez természetesen csak vad szó volt s habár épen érese idején, még-sem lehetett valami nagyon édes. Hanem a vadon-ban nem is válogató az ember s a normannok ilye nem volt nagyon elkényeztetve. Elég az hozzá, Tyrker fölfedezése oly örömet okozott, hogy Leif társainak belégyezésével az egész tengeri és folyam-vidéket a „Jó szőlőföldnek” nevezte el.

Tél multával Leif és társai visszaeveztek Grönlandba, hol fölfedezése miatt „a szerencsés” elő-névvel ruházott föl „a díjak legfelsőbb elengedése mellett.” A hazatérteknek a „Jó szőlőföldről” szóló elbeszélései vágyat keltettek azt még job-ban kikutatni s aztán megtelepíteni, mert ott sok-kal több előnyt lehetett reményleni, mint a rideg Grönlandban. A következő évben Leif öese, Thorwald harminc társal további kutatások végett Szőlő-földre utazott, hol a Taunton mente-ben csakugyan föltalálták Leif gunyhóit, melyek-ben megtelelekt. A következő évben és az arra jött nyáron Thorwald a partok hosszában, déli irányban kirándulásokat tett s nem valószínűtlen, hogy egészen Maryland partjára hatolt előre. Halála megszakította vállalkozását, mert Thorwald a Szőlőföldön egy seb következtében halt meg, melyet a benszültöttekkel való küzdelem köz-ben kapott.

Itt tehát első ízben látjuk Amerika benszültötteit megjelenni, hanem ezek a normann kalandorok leírásai szerint nem voltak az erőteljes, karsú, magas vörösbőrűek, kiket később, a XVI. és 17. dík évszázad elején az angol kívándorlók ezen vidékeken találtak, hanem *skrael*-ek (törpék) valának, miként őket a szőlőföldi normannok megve-tőleg nevezték. Ezen törpék alatt mi csak észki-mókat képzelhetünk, s így föltehetjük, hogy ezen faj a tizenegyedik évszázad elején az északameri-kai szárazföldön dél felé sokkal tovább terjeszke-dett, mint mai napság. Azon időközben tehát, mely Amerikának először a normannok, később pedig Kolumbus által való fölfödötése közt elfolyt, a nyugati fölgömbön nagyszerű népvándorlásnak kellett végbemennie. Ennek következtében a veres bőrű indusok közül egész törzsek szoritottak Közép-Amerikából északra, míg az eszkimók égészen a sarkvidékre toltak.

Thorwald sorsa rokonait nem riasztotta vissza attól, hogy a Szőlőföld megtelepítéséhez komolyan hozzá lássanak. 1605-ben vörös Erik harmadik fia, Thorstein utazott oda, hanem egy ragály kíséretét megtizedelte, sőt magát is elragadta. Két évvel később Karlsefne Thorfinn sokkal jobban felkészülve, 160 férfival vonul ki Grönlandból a Szőlőföldre; vittek magukkal teheneket is, s minden a megtelepedéshez szükséges szerszámokat. A társaságban öt nő is volt s ezek közt Gutrid, Thorfinn felesége. A Taunton folyó mellett azon helyet, hol Thorfinn házát fölépítette és udvarát bekerítette, ma is pontosan kimutathatni, mert azt egy rúna-írással ellátott szikla jelöli. Ezen, kétségkívül magától Thorfinntól eredő rúna így hangzik: „*Nam Thorfjoms*“ azaz: Thorfinn földje vagy birtoka. Itt szülte Gutrid Snorre nevű fiát, az első európaít, ki Amerika földrén látott napvilágot. A fiú apja a „törpékek“ folytatott eserekereskedésben meggazdagodott, később azonban oly viszályokba elegyedett velük, hogy 1610. tavaszán jónak látta családjával együtt visszatérni Grönlandba.

Azonban a Taunton melletti normann gyarmat fennmaradt, sőt tovább terjeszkedett. A Grönlandban levő izlandi gyarmatosok áttérése után 1121-ben Erik püspök a Szőlőföldre utazott, hogy az ottlevő, még pogány telepítvényeseket szintén áttérítse, mi sikerült is neki.

Egy köből rakott kerek építmény, melyet nyolc nehéz henger-oszlop tart, s mely valószínűleg keresztelő kápolna volt, még ma is fenáll Rhode-Izlandban, New-Portban s alkalmasint Erik püspöktől származik.*)

Ez időtől kezdve azonban a Szőlőföldről mind ritkábbakká válnak a hírek s a XIV-dik évszázad első felében egészen elmúlhatnak. Mi történt az ottani gyarmatokkal, hogyan enyésztek el, vajjon a telepítvényesek kihaltak, vajjon a „törpék“ támadásai alatt hullottak-e el, avagy visszatértek Grönlandba? E kérdésekre senki sem ad felelet s még a monda is hallgat. Ez omán erédhet, hogy maga Grönland is, mely Izlandnak a Szőlőfölddel való közlekedését közvetítette, a XV-dik évszázad első évtizedében egyszerre eltűnik a történelemből, mert akkor a grönlandi gyarmat iszonyú téli fagyok, rosz termés, éhínség és dögvézs következtében teljesen kihalt. Az ország roppant jég-tömegek közé tűnt el s csak a XVI-dik évszázadban találták föl újra, azonban több bátor tengerész csak reudbeli kísérlete, elérhetően egészen a hajdani szétrombolt telepekig, sikertelen maradt; a partok hosszában feltorlódtól jéghegyeknek meghusult minden erőlködés s csak 1721-ben alapították Grönlandban azon dán gyarmatot, mely ott még maig is létezik. Az egykori izlandi telepek romjait maig is láthatni a déli partokon.

Ez Amerika első felfedeztetésének története.

1477. márciusában egy bristoli tőkehal-hajóval egy olasz tengerész jött Izlandba, neve Kolumbusz Kristóf. Vajjon e férfi már akkor is érlelte-e azon eszméjét, miként a nagy világítengeren keresztül Ázsia keleti partjaira jusson? Vajjon Izlandban a latinul beszélő papoktól hallott-e valamit a normannoknak a jégszigettől délnyugati irányban tett felfedezéséről? Ez lehetséges, de nem igen valószínű. Mert először is, Kolumbusz felfedezéseiben ily híreknek legesekélyebb nyomát sem találjuk, másodsor pedig tudjuk, hogy ő nem új földrészt, hanem csak Kelet-Ázsiába vezető nyugati tengeri utat akart keresni.

Közi: *Kisvárdai Géza.*

A legújabb események a világítás terén.

A mesterséges világítás terén Londonban és Párisban, mint az „*Aus der Natur*“ írja, nagyszerű

*) Rajzát a „Hazánk s Külföld“ egyik régebbi évfolyamában Rosti Pál közlötta „Amerikai Útleírásában.“

haladást tettek. Mit lehet e tekintetben elérni, azt Victoria királyné Buckingham palotájában a társasági és tánctermekekben lehet látni, melyek néhány év előtt készültek. E palotában a nagy trón- és zeneterem, mely egy sereg pompásan kiállított fényüzési teremmel és karzattal áll összeköttetésben, 90 láb hosszú, 60 láb széles és 40 láb magas. Világosságát nappal 14 nagy ablak által nyeri, melyek a talajzattól 25 láb magasságban kezdődnek. Midőn azonban valamely ünnepélyes alkalom adja magát elő, e terem 21 napvilág és 10 kargyertyartó által világítatik meg, mely utóbbiak között mindeniken 30 viaszgyertya ég.

A napvilágok részint a 14 ablak előtt, részint a mennyezeten, 7 helyen vannak alkalmazva. Áll pedig egy napvilág egy sereg gázlángból, melyek olyképen vannak szerkesztve, hogy egyik láng a másikat érinti, és így az összes lángok együtt egy világkoszorút képeznek. Ezen világkoszorút mindenik ablak előtt 312 gázláng képezi. Az ablakok előtt tehát összesen 4368 gázláng van alkalmazva. A mennyezeten mindenik napvilág 30 gázlángból áll, a 7 mennyezeti napvilág tehát 210 lángból. És így ezen terem összesen 4578 lánggal világítatik meg, melyek között 4578 gázláng van, oly szám, melyet nálunk némely gázintézet egy egész városban sem volna képes gázzal ellátni.

A mennyezeti napvilágoknál 20 láng egy üres kristály-gombba van zárva, mely hasangokkal díszítve alól egy üveggolyóban végeződik, melyet megint 10 gázláng övez körül. Mindezen lángok fölött egy belől fehérre mázolt harang van, mely egy 5 hüvelyk vastagságú esőn függ, melyen át a füst és melegség a mennyezeten lévő nyíláson kitakarodik.

Ezen több mint ötötöt ezer láng az említett teremben valóság nappal idéző elő, a nélkül, hogy legkisebb meleget is okozna, minthogy a lángok által készített meleg elvonulására célszerű esők és nyílások vannak a mennyezeten alkalmazva. Sőt ellenkezőleg, a nagyszámú láng a meleg elvonulására készített nyílásokkal egyetemben egy kitünő ventilációt képez, mely a terem levegőjét a lehető legtisztább állapotban tartja.

A gázrendszer kettős ablakok között van elkészítve, melyek között a belsők bádgyadtan vannak esízolva, s a lángok ennélfogva nem egyes sugarakban, hanem szétszórvva, mint egyetlenegy világ esnek a terembe, mintha a nap sütne be oda. A külső ablakok előtt guttaperchéből készített fűgönyök vannak alkalmazva, melyek belől fehérre mázolvák, hogy a világsugarakat a terembe verjék. A kettős ablakok közt a lángok által előidézett meleg az e célra készített 6–8 hüvelyk kémények által vezetetik el, melyek a mennyezeten keresztül mennek.

Még jobbhan ki volt fejlődve a világítás a két új párisi színházban a *theatre impérial du Chatelet*-ben és a *theatre de la Gaîté*-ben, melyek csak pár év előtt készültek el. Az első majd kizárólag napvilágok által világítatik meg, melyek a ház mennyezeten vannak alkalmazva. A gázlángok három egymás felett alkalmazottkoralku gázcsőből ömlenek ki, melyek ugy vannak készítve, hogy az alsó nagyobb, mint a felette lévő és ez megint nagyobb, mint a legfelső. É szerint tehát a gázlángok gúlat (pyramist) képeznek, melyek összes világa, mely egyföül függő vaspléhből készített és belől fehérre fűnyázolt ernyő által és egy ez alatt levő tejuvegéből készített kúpola által visszaveretik, kitünő hatású világosságot ad. Az üveggolyók, melynek váza vasból van készítve, egyszerűsminél középpontját képezi azon nagy, lapos vaskúpának, mely a nézőteret befedi, és ettől minden hőséget elzár, melyet a lángok okoznak. Ezen nagy kúp fölött a mennyezetre erősítve egy másik szilárd vasból készített kúp van, melynek közép nyílására egy felfelé nyúló keményalakú vascső alkalmaztatik, mely a színház fedelén ki van vezetve. Ennek rendeltetése az, hogy a nagy kúp

által összegyűjtött meleget a színházból kivezesse. Ezen világító készülékek oly célszerűen vannak szerkesztve, hogy azok a színház levegőjét folytonosan tisztítják, anélkül, hogy a nézőkre a legkisebb légvonatot is eszközölnék. Tűzveszély elhárítása tekintetéből a nézőteret a színpadtól egy sodronyból készített háló által elválasztható. Minden lépeső és karzat vasból van készítve. A zenekarnál levő lámpák, melyek a színpad megvilágítására szolgálnak, visszakerénybe vannak zárva, melynek egyik oldala üvegből készült. Ezáltal azon kényelem van elérve, hogy sem a sugározó hőség nem háborítja a színpadon elfoglalt személyeket, sem pedig a táncosnék nincsenek kitéve azon veszélynek, mely már számos színházban történt, hogy tudniillik a könnyű ruha a szabad lámpánál meggyúlt és nagy szerencsétlenségeket idézett elő. A színpad mögött egy udvar áll, melynek a többi között azon rendeltetése is van, hogy benne nagyszerű gázvilágítások rendeztessenek és tüzzátékok adassanak.

A második színház még gazdagabb világítással bír, mint az előbbeni. Mialatt az előbbeni csak egy napvilág által világítatik meg, itt a különböző módon átlukasztott mennyezeten számos napvilág alkalmaznak. A közepén egy 15 láb átmérőjű nyílásban egy 250 lángból álló napvilág adja a legfőbb világítást. E körül kerekén 8 melléknyílás van, melyek egyenként 3 láb szélességgel és 36 lánggal bírnak. Ezeken kívül a boltozat fölött még 16 nyílás létezik, melyek között a 8 nagyobb egyenként 60, a 8 kisebb pedig 40 lánggal van felszerelve. É szerint tehát a lángok összesen 1338-ra rug.

Ha egy láng fogyasztására óránként 2½ köbláb gázt számítunk, s 1000 köbláb gázt 4 forintba teszünk, ugy ezen színház nézőterének megvilágítása óránként kerek számmal 13 forintba, és egy estére 3 órai játékidővel számítva, 39 forintba kerül. — A Buckinghampalotában a trón- és zeneterem világítási költségei óránként csak 40 frtra rugnak.

Ezen színházban a zenekarnak külön világítani nem szükséges. Az egyes napvilágok, valamint a ventilatio oly szerkesztettél bír, mint a *theatre impérial du Chatelet*-ben.

Ezen világítás előnye az eddig alkalmazott világítási módok fölött abból állanak, hogy a lángok, minthogy a téren kívül vannak alkalmazva, ebben semmi kellemetlen meleget nem okoznak, sőt ellenkezőleg a lángok által eszközölt meleg arra használatik, hogy a tért, a melyben a meleg előidéztetik, az egész épületre nézve hathatós szelőlözvé (ventilator) tegyék. E világítás ennélfogva nemcsak a színházakban, hanem minden nagyobb nyilvános épületekben, s különösen pedig a templomokban, ajánlható; minthogy az nemcsak világítási, hanem légtisztogatási, tehát egészségi szempontból is a leghathatósabb és legcélszerűbb készületnek tekintendő. A tűzveszély elleni nagy biztonság és a kitünő szellőzés, mely más módon ily tökéletességben csak nagy nehezen érhető el, az említett világítást jövőre a színházakra nézve nélkülözhetlenné teszük.

Közi: *dr. Bardóc Lajos.*

Vegyes közlemények.

(L. J.) **Történelmi naptár.** *Julius 5.* Sándor (Gedeon gróf) francia ragényiőr, szül. 1805. — Hannoveria meghódolt I. Napóleonnak, és a Wallmoden thuk vezérlete alatt álló hadseregét felfoszlatta, 1803. — Tóth József, kitünő színésznők szül. Szentescen, 1823.

Jul. 6. Miksa (Ferdinánd József) mexikói császár (a Habsburg Lotharingi házból), szül. Bécsben, 1832. — I. Napoleon Wagramnál Károly osztrák főleget megverte, 1809. — VII. Pius pápa elfogatott, 1809.

Jul. 7. Andrei János, jeles jogtudós és író, meghalt, 1348. — János Zsigmond, erdélyi fejedelem, (Zápolya) szül. 1540. — Nicolai francia író lefejeztetett Párisban, 1794. — I. Miklós, orosz cár, szül. 1796.

Jul. 8. Epaminondas thebai vezér a négyezerthe nagyobb apártai sereget megverte Leuctránál, 371. Kr.

előtt — II. Sándor skót király meghalt 1249. — Bernát, weimari herceg, Gusztáv Adolf király halála után a svéd seregek vezére, meghalt 1639. — Nagy Péter, orosz cár, a svédeket Pultawánál legyőzte, hol Rhenksjöld és Piper svéd tñbokok fogságba estek, 1709. — Adlerfeld Gusztáv svéd történetíró, meghalt, 1709. — Rudolf német császár és magyar király szül. Bécsben 1552. — Mosen Gyula, német író, szül. Marieneben, 1803. — Beniczky Gyula orsz. képviselő, szül. Terbeledén, 1826 — Péter, Oldenburg nagyhercege, szül. 1827. — Károly, Szász-Weimar nagyheg, trónra lépett, 1853. — XV. Károly svéd és norvég király trónra lépett 1859.

Jul. 9. Megkötötték a tiltsiti béke Sándor orosz cár és I. Napoleon között, 1807. — Platen K. A. G. M. gróf, német költő, meghalt Bécsben, 1843. — Bugát Pál, jeles természettudós, meghalt Pesten, 1865. — II. Ferdinánd, magyar király, szül. Gráiban, 1578.

Jul. 10. Publius Aelius Hadrianus, 14-ik római császár, meghalt Bajaoben, 138, K. u. — Kun (IV.) László magyar király, Árboc, Törtel és Kemenehe kun főurak által meggyilkoltattott Keresztoszeg mellett 1290. — Sándor főherceg, magyar nádor, a levegőbe repítettett Laxenburgban, 1795.

Jul. 11. Nassaui Adolf herceg született 1540. — Savoyai Eugen hg. és Marlborough hg. Oudenardnál (a Schelde mellett), Vendome és Bourgogne francia hgok és tñbogyok seregeit legyőzték, 1708. — Albert Kázmér, szász-tescheni herceg született Moritzburgban, 1738. — Ludvigh János képviselő és író, meghalt Pesten, 1870.

Jul. 12. Lescinszky Szaniszló lengyel királylyá kiáltottak, 1704. — A rajnai szövetség megalakult, 1806. — II. Ulászló magyar király megkoronázott Budán, 1490.

— *(Háboru Korea ellen.)* Az Egyesült-Államok és Korea közti háborúról, valamint az Egyesült-Államok győzelméről már hozott tudósításokat a tervida. A háboru okairól a nyevorki lapokban a következőket olvassuk: „Rodger tengernagy parancsnksága alatt, ki az Egyesült-Államok hajóhadát vezérelte keleten, egy expedíciót indítottak az Egyesült-Államok, hogy a koreaiakkal, ha lehetséges, szerződést kössenek a civilizált nemzetek hajófort mstrózáinak védelmére, kik eddig meggyilkoltattak, rabszolgákká tettek, vagy más uton bánkattak velük rosszul. Az expedíciót más civilizált nemzetek hajói is követték, egy francia, egy angol és egy orosz hadihajó. A dolgok további folyása legjobban megmutatható Rodger tengernagy hivatalos táviratából, melyet Korea szigetéről küldött a kormányhoz. A távirat így szól: „Követünk és a koreai követ barátságai biztosítását cserélték ki. Junius elsőjén a „Monocacy,” a „Palos” és három kisebb gőzös küldetett ki Blake parancsnksága alatt, hogy a Sable folyót megvizsgálja, mely pontot a hajózársra néve nagyon veszélyesnek tarták. A koreaiak azonban lelélezték útegeket, melyek körül több mint ezer ember tette a szolgálatot, s minden előleges jelentés nélkül gyilkos tüzet intéztek a mieink ellen. A francia hajó, mely elől volt, vitézül küzdött. Hajójuk a franciák segítségére mentek, s az ellenséget kiűzték állásából, horgonyt vetettek s bombákkal lövéldözték a futó ellenséget. A „Monocacy” egy kis sérülést szenvedett, de már kijávitattott. Midőn a hajók visszavonultak, az ellenség nem tüzelt rájuk, mivel elűzettek volt az erődökből. A mieink nagy bátorságot mutattak, s csak két emberünk sebesült meg. Ma egy küldöttség érkezett, mely alkalmasint alkudozásokat akar kezdeni; ellenköz esetben, há tudniük a koreaiak nem fognak békés szándékokat nyilvánítani, csapataink megindulnak, az erődöket lerombolják s minden további intézkedéseknek megtesznek, mit a civilizáció érdeke megkíván.

— *(A cél szentesíti az eszközt.)* A természettudósok egyik drezdai gyűlésén Goltz tanár öb békákat mutatott be, melyeknek ugynevezett nagy agyveleje ki volt vágva. A szegény páráknak meg volt a szemök s aránylag „jól érezték magukat.“ Ha az ember hozzájárul nyult, odább ugrottak s az utójukba tett akadályokat kikerültek. Eből azt bizonyítá a nevezett tanár, hogy a nagy agyvelő nélkül is lehet gondolkodni, látni s érezni. Más békáknak nem csak a nagy agyvelő, hanem szemdobjait is kivágták. Ezek természetesen nem láttak, hanem sebek dacára is tovább éltek.

H i r e k.

— *(Dr. Flór Ferenc.)* Pest város főorvosa, e hó 7-én reggel véres halál folytán elhunyt. Reggeli 9 órakor elvégeztén a Rökus kórházban (melynek igazgató főorvosa volt) rendes látogatását, visszajövet a kerepesi uton a lövonatu vaspálya egyik sebesen közeledő vagonja elgázolta. A vaggont ugyan gyorsan megállították, de mellét szétzúzta a vaskevék, s a szerencsétlen férfi azonnal meghalt. Már holtan vitték be a kórházba.

A megrendítő szerencsétlenség nagy részvétet keltett a főváros minden körében, mert Flór egyike volt a legismertebb és legtiszteltebb férfiaknak. A tudományos akadémia is egyik munkás tagját veszté e benne. Temetése nagy részvét mellett vasárnap történt meg.

— *(Két magyar tanuló francia fogságban.)* A commune pártolása alatti gyanulóból elfogták Györök György és Sztrakov nevű magyar tanulókat, Győrökre egy gyanus, idegen nevet fogták rá, s már Brestbe szállították gályára. Azt mondják, hogy az osztrák-magyar követtség tép lelkeselek kiszabadításukra, de eredménytelenül. Ezt nem hihetjük, mert például az angol követtség hasonló esetekben mindig sikerrel lépett föl.

— *(A természetvizsgálók és orvosok idei nagygyűlése)* a meghívás már megjelent. Atzél Péter elnök, Poór Imre alelnök s a két titkár vannak aláírva. A gyűlés Aradon lesz. Aug. 25 — 27 kén a beiratások történeke; 27-én este az ismerkedési estély; 28-án a megnyitó gyűlés; 29. és 30-kán szakülésök; 31-kén kirándulás Radna, Lippa és Világosra; szept. 1-jén szakülésök; 2-án zárulás; 3-kán kirándulás Piski, Petrozsény, Vajda-Hunyad és Déva vidékére. A tagok, a kik részt venni kívánnak (hölgyek is), a hat forintnyi tagdíjat aug. 15-éigéig Darányi János főorvoshoz Arad, főtér 11. sz.) vagy Szupa György gyógyszerészhez (Pest, szénatéri gyógytár) sziveskedjenek beküldeni. Ezért aztán a résztvevők sok kedvezményben részesülnek, többi közt feleáron utaznak, stb.

— *(„Censura és hadi törvényszékek”)* című cikkünkben említés történt Jámbor Endre pesti polgárról, ki akkor elterjedt hír szerint fogságban meghalt volna. E napokban Jámbor Endre úrtól sajátkezűleg írt levelet kaptunk elterjedt halálhírre megelégedésül, minél fogva kész örömmel konstatáljuk, hogy t. polgártársunk most is jó egészségben él s Pesten (váci és régi póstautca sarkán lakik.

— *(Hírlapírók nyugdíjintézetének)* eszméjét pendítette meg a „Hon”, s ennek folytán Jókai emlékelete alatt már tanácskormány is volt, Sokféle elágazó vélemény nyilvánult. Nevezetesen egyik rész oly alapgyűlést akarja, melyből az elagott hírlapíró rendszeres évi nyugdíjat nyerjen; másik rész ellenben az írói segélyegylet feladatát is használnak látván, ez utóbbi részére akar tömeges gyűjtéseket rendezni. Bizottság alakítottatott tehát, mely nyugdíjintézet felállítását fogadta el vezérelvül. A közönség köréből e célra máris jelentékeny adakozások és ajánlatok történtek.

— *(Tegethoff bécsben állítandó emlékszobrára)* a miniszterelnök eddig 7920 frtot gyűjtött. Ebtővs emlékszobra körül hiába keressünk hasonló buzgalmat.

— *(Halálözsis.)* Fekete Mihály, a kolozsvári ref. fűtanoda derék latin és irodalom tanára, e hó 3-ikán elhunyt. Az irodalmat is művelte, s többi közt ő írta Mosonyi „Szép Ilonka dalmvééhez a szöveget.

— *(Arany Gergely)* pémontrai rendi kanonok, s akadémiának egyik legrégebbi tagja, e hó 7-kén elhunyt a budai irtalmások zárdájában, 81. évi korában.

— *(Schaguna Andris gör. katói érsek)* 25 éves püspöki jubileumát szept. 2-án fényesen fogják megünnepelni N. Szebenben.

A történelmi társulat jun. 6-iki ülésében a titkári jelentés után Romer Floris mint a Matsuek György Győrmege és város monographiájának megbíralására kiküldött bizottság elnöke jelent, hogy a munka nem felel meg az igényeknek, nem rendszeres; inkább halmoz az egész. Ezért át kellene dolgoznia a szerzőnek s ez alkalommal az újabb kutföket is felhasználni. Befeljesül Henszlmann Imre szét jelentést a magyar címer végleges rectificáló megállapítása tárgyában. A tört. társaság egy e tárgyban kiküldött bizottságnak a képviselőház elé terjesztett munkáját a ház szintén egy külön bizottsághoz utasította, mely előadóján Henszlmann Imrét választotta meg. Munkáját az előadó még véglegesnek nem fejtzte be, de a főbb vonásokban már is jelentést tehetni vélt, sőt, mint előadásából kiderült, csak mellékes kérdések azok, melyekkel még végleg tisztában nincs. A magyar címeren a kettős kereszt a legrégebbi, már III. Béla pénzén is előfordul; a pólyák és pólyákon ballagó orozslán csak Imre és II. Endre korabeli. Az orozslán azután az Anjouk alatt elmaradt. Henszlmann újból felvetétni olajtja, mi ellenében azonban csaknem minden jelen volt történész tiltakozik. A Crouy-család címerén is ott a kettős kereszt és a pólyák. A címer fejében ott vannak azután Horvát- és Tótország címerei; azattuk Fünnök (két kiterjesztett szárnyu, feldöntött vizeszerpén álló sas, a cserépből sürrün aláfolyó víz). Alant van Erdély címe. Az erdélyi és horvát címerre néve Henszlmann még nem talált elegendő történelmi bizonyosságot s adatot. Az erdélyi címerre néve Szalay Ágoston Budeus bárónak e tárgyú német munkáira utal. Az előzőval tartott előadást a tagok igen érdekes és tanulságos eszmecseréje követé. Ülés alatt láttuk a magyar címer képét Henszlmannnak igen izléses saját-

kező rajzában. Az ülést, az utolsót ez évi ülészakban, a tagok zárt értekezlete követé, melyen gazdasági ügyekről tanácskoztak.

Irodalom. *(Arany János nem pihenteti költői tollát.)* s közelből is egy szorított érdekes műfordítást fejezett be. A Kisfaludy-Társaság utósó ülésében — mint tudva van — öt kérték föl a Veres Ignác tanár által fordított aristophanesi három vigjáték („Békák,” „Fehők,” „Lovagok”) megbíralására, mire ő a kéziratokat a következő levél kísérettel küldé vissza: „Tisztelt titkári úr! Aristophanes egy idő óta sokat foglalkozván, talán képes volnék, a Kisfaludy-Társaság bizalmának megfelve, véleményét mondani a hozzáam küldött fordításokról; azonban megvallom, épen e folytonos társalgás a „prisa comedia” nagy költőjével engem is kísérletre esabított; megküzdni egy darabban a fordítás nagy nehezégeivel, s épen a bírálandók egyike nagyjában nálam is kész. Nehogy tehát az látszassék, mintha e körülmény itélettemre befolyással lenne, vagy épen az idegen fordítást felhasználtam volna, sietek azt visszaküldeni, kérvén a t. társaságot, mentsem föl ezuttal a véleményadás kötelezsége alól. Tisztelettel Pesten, stb. Arany János.” Nagyon öröndetes, hogy a régi görög vigjátékok egyik legkitűnőbbikét Arany J. fordításában fogja bírn irodalmunk.

— *(A Magyarországon megjelölő hírlapok száma.)* egy postai kimutatás szerint a következőleg oszlik föl: Magyar nyelven megjelent összesen 16 napilap (kettő kétszer naponként), 106 heti lap és 53 havi írat összesen 175. — Valamennyinek együtt összesen 136,700 előfizetője van s ennyi példányban megy szét az országban (nem tudjuk hogy a hírlapok helyi előfizetői, kiknek példányai nem jutnak a postára, szintén benne vannak e ezen számban?) — Német nyelven megjelent Magyarországon napilap 15, hetilap 60, havi 8; összesen 83. — Összes előfizetőik száma 97,800. — Szláv nyelven megjelent napilap 2, heti 31, havi 15, összesen 48: Összes előfizetőik száma 30,950. — Román nyelven megjelent 11 lap összesen 7800 előfizetővel. — Olasz nyelven 3 lap, 2200 előfizetővel, — Latin nyelven is jelenik meg lap (Fasciuli ecclesiastici) Budán, de annak alig van előfizetője. — Valamennyi lap összes előfizetőinek száma 275,450 — Ugyane kimutatás a lapok belmunkatársainak számát is tartalmazza. E szerint lenne a magyar lapoknak összesen 303, a németeknek 143, a szlávoknak 66, a románoknak 17, az olaszoknak 4, és a latinak 1 munkatárs. Az ex professo hírlapírók összes száma emel-fogva 534.

— *(Csonkai emlégy)* című albumra hirdet előfizetést Debrecenből Hamar László. A mű a Csonkai szobor leleplezésére jelenik meg s ekkép egészen alkalomszerű. Tartalmát képezik: Csonkaira vonatkozó történelmi vázlatok, szövegi cikkek, beszédek és költemények. Ezenkívül három kép is lesz benne: Csonkai szobra, Csonkai szülőháza és síremléke. A 12—14 ívre terjedő kötet előfizetési ára 2 frt, diszjundányban 4 frt. Az előfizetési pénzek szerző neve alatt a „Debreceen” szerkesztőségbe intézendők.

Megjelent új könyvek: „Nagy Péter egyröndelete,” regény és történet, írta Herbert Lucán, fordította Gothárd Ferenc. Első füzet. Rimaszomban látott napvilágot.

„Egy pár politikai röpkecske.” Ez címe egy névtelen röpkecske, mely Tetty Nándor könyvtároskedésében jelent meg s 10 krét kapható. Olvasása nem közönséges élvezet, mer az egész könyv csupa rögizsena a legrészletösebb konzervatív elmejárás szerint.

„A közönség iskolá a társadalom, állam- és művelődéshez való viszonyában.” Díjkorozott pályamunka Rákóczy Lajos pestvárosi községi tanítótól, ára 50 kr. Kiadták a Rosenberg testvérek.

Szerkesztői üzenetek.

— *Pérfjanos, F. G.* Előfizetési ára 5 frt egész évre, s ez a term. tud. társulat titkári hivatalába (al-Durasor I. szám) küldendő.

— *Szegedre F. ez M. urak.* Majd mi den politikai magyar lapban megjelent már.

— *Mauehebe I. A* lap rendszeres megy. A mi a másik dolog illeti, az azért kézik mert e pillanatban várhatunk, mintán sok a napi érdekű közlemény.

— *Bucsinábon.* Nem az előzettséggé hiánya ez, hanem alkalom hiány. Kell tekintettel lenniük az eseményekre, s azok ismertetésével nem lehet késni. Most már azonban a rajzot is készíthik. Méltotassék addig is érdekes történelmi adataiból küldeni nekünk, s közöljük rögtön. Itt a késedelem egyik oka volt, hogy nem közvetlen közlésből érdekel bennünket, sa kép megjelent egy németországi lapban is.

TARTALOM:

Cikkek: Polgári házasság. (Folytatás.) — Az építészeti műtlyusok népszerű ismertetése. *Mykorszky Viktor*. — Az Eszterházy-képtár. — A La Roquette fogház vértörtétele. — Mikor felezték föl voltaképen Amerikát? *Kissirina Gáspár*. — A legújabb események a világítás törté. *Dr. Barabás Lajos*. — Vegyes közlemények. — **Hírek:** — **Képek:** Páris fölött. — A La Roquette fogház udvarán lemeszárolt foglyok. — Az Eszterházy-képtár munkésiből, III. Dávid Góliáth fejével, Domenichinótól. — Eszterházy-képtár: A nagy terem.